

Obertura econòmica i professions liberals

Francesc BONET i CASAS

Concepte de professió liberal

En referència a aquesta contribució concreta que s'exposa dins el marc de les XVIII Jornades de la SAC, el concepte de professional liberal o persona que exerceix una professió liberal queda limitat a aquelles persones que, havent realitzat estudis professionals específics en una matèria científica, social o artística, fa dels coneixements apresos en una universitat o escola, conjuntament amb les seves experiències, el seu mitjà de vida sense relació o dependència laboral d'un patró o empresari. Ell mateix és el seu empresari.

Sociologia i economia de la professió liberal

La professió exercida per una persona independent no pot ser separada o aïllada, llevat de rares excepcions, del medi social en què es practica, i per aquesta raó, i perquè el medi social és altament dinàmic, totes les professions liberals pateixen fases d'estructuració i desestructuració dins el context històric, jurídic, demogràfic i de cicle econòmic.

A diferència de moltes altres professions i del treball realitzat per persones expertes en altres rams, els professionals liberals usualment treballen sobre i per al conjunt de les persones que componen la societat en un territori determinat, de manera que s'estableix una relació entre la demanda dels serveis professionals per part d'aquesta societat, moltes vegades sense que existeixi cap estructuració de grup social com a element diferenciador de la demanda de serveis, i l'oferta dels professionals liberals. No és estrany que un dels indicadors comparatius sigui el nombre de professionals per cada mil o cent mil habitants.

La Llei 10/2012 d'inversió estrangera segueix aquest criteri sociològic i econòmic, ja que la disposició addicional primera estableix que s'exigirà a les persones que no tinguin la nacionalitat andorrana que només podran exercir una professió liberal a Andorra sempre que, a més del tracte de reciprocitat internacional, tinguin residència efectiva i permanent al Principat, encara que tot seguit s'estableixin els paràmetres de les habilitacions especials que el Govern pot atorgar mitjançant decret i que poden invalidar el criteri anterior.

Així doncs, per als professionals liberals establerts a Andorra, en termes econòmics, passar dels 84.484 habitants de l'any 2008 als 78.115 de l'any 2011 (font: www.estadistica.ad) suposa una reducció important de la demanda de serveis professionals, que òbviament ha de repercutir en les xifres d'ingressos anuals.

D'altra banda també cal considerar com a factors que influeixen actualment en l'activitat de les professions liberals, i que presumiblement repercuteixen en una disminució dels ingressos d'aquests professionals, la pèrdua de renda general del país originada pel descens del PIB en 266,37 milions euros des del 2007 fins al 2011 en termes nominals (font: www.estadistica.ad), i, més significatiu, el descens de llocs de treball dels 51.113 a inicis del 2008 als 41.665 actuals (font: www.estadistica.ad).

Com a conclusió d'aquest apartat sociològic i demogràfic, els professionals liberals necessiten una massa crítica de població dins de l'àmbit territorial en què desenvolupen la seva activitat per poder assegurar una xifra d'ingressos que sigui equivalent en cost d'oportunitat als ingressos que podrien obtenir mitjançant una relació assalariada amb un patró.

Obertura econòmica, creació de llocs de treball i creixement econòmic

L'obertura econòmica pot donar una seguretat jurídica mitjançant les lleis i els reglaments, però la seguretat jurídica no assegura en si mateixa l'èxit econòmic que es pot desitjar amb el procediment d'obertura.

D'acord amb els raonaments exposats en el punt precedent, les professions liberals poden tenir projeccions o perspectives diferents respecte de l'objectiu de les empreses que, aprofitant l'obertura econòmica, vinguin al Principat. A algunes professions liberals, sobretot les de caràcter científic, els pot interessar més que les empreses estrangeres que es vinguin a instal·lar a Andorra aportin un valor afegit alt en tecnologia i mètodes de producció, i a d'altres, les que es poden considerar pertanyents a les ciències socials, els pot interessar més que les empreses que entrin creïn llocs de treball estables. En aquest moment és difícil o impossible de preveure quina de les dues tipologies empresarials s'acabarà instal·lant al Principat i, per consegüent, només es poden fer anàlisis normatives respecte del que ens agradaria que fos, però la realitat pot ser diferent.

Un exemple que pot il·lustrar una realitat de l'obertura econòmica diferent de la desitjada, dins de l'àmbit d'aquesta jornada dedicada a les professions liberals, pot consistir en què les empreses que vinguin a Andorra ja tinguin en plantilla, com a assalariades, persones que podrien desenvolupar la seva feina com a professionals liberals, i que l'empresa de la qual depenen vulgui desplaçar-los al Principat mantenint la relació laboral.

En alguns casos no hi ha d'haver problemes en el desenvolupament del treball professional, però en altres casos podrien existir situacions que podrien donar lloc a ambigüitats respecte de si el treball es desenvolupa en forma de relació assalariada o de manera independent, i si un treball assalariat es pot convertir en un treball de professió liberal, i com encaixar la dependència laboral amb els col·legis professionals andorrans.

No crec que l'obertura econòmica provoqui una especialització dels actuals professionals liberals i tampoc crec que doni al·licients per obrir despatxos pluridisciplinaris, entenent per aquest concepte la reunió de diferents professionals liberals de diferents camps científics en un únic despatx; una altra cosa podria consistir en l'especialització per part de persones diferents en branques concretes de la mateixa professió dins el mateix despatx.

Una altra consideració fruit de les experiències professionals des que es va publicar la Llei 10/2012 consisteix a observar que les empreses estrangeres més properes geogràficament al nostre país ja tenen un molt bon coneixement de la realitat social, econòmica i jurídica andorrana i, en tot cas, crec que sol·licitaran dels professionals liberals establerts a Andorra assessoraments puntuals.

Voldria acabar aquesta breu contribució reiterant, com ja he fet en altres exposicions o actes, que l'obertura econòmica ha de tenir dues direccions, la d'entrada i la de sortida, i fins ara a Andorra tothom està més preocupat perquè vinguin empreses de fora que per facilitar l'exportació de béns i serveis d'empreses i professionals residents a Andorra.

Tot i que entrin empreses al Principat aprofitant l'obertura econòmica, la demanda interna és i serà insuficient per absorbir la nova producció, ja que hem perdut i continuem perdent població, llocs de treball i renda, i en algun moment en el futur algú s'haurà de preocupar que tant la producció actual com la nova que s'afegeixi a l'actual puguin tenir una sortida fàcil a l'exterior juntament amb els serveis dels professionals liberals instal·lats a Andorra. Arribat aquest cas, crec que aquelles professions liberals que tenen un llenguatge comú o similar amb altres col·legues arreu del món tenen avantatge respecte de les que poden tenir o compartir conceptes genèrics, però que la comprensió del concepte concret pugui ser diferent. En aquest cas, aquestes darreres professions liberals acabaran tenint més limitada la seva activitat a l'àmbit territorial on estiguin implantades.

Francesc BONET i CASAS,
advocat i economista